

Oponentský posudek diplomové práce Martiny Švarcové „Srovnání románů *Obsluhoval jsem anglického krále* a *Nácek a holič* v kontextu tradice pikareskního románu“

Téma diplomové práce nabízí zajímavé komparativní srovnání dvou románů, zakotvené na pozadí půdorysu pikareskního románu jako stabilizovaného tradičního žánru, oživovaného produktivně ve 20. století. Práce nabízí i klíčové konceptuální pojmy outsiderství, grotesknosti a porušování ustálených narativních postupů.

Žánr oponentského posudku je založen na hledání problémových míst jak v pojetí práce, tak i v samotném textovém provedení. Výčet takovýchto problémových aspektů nabízím v pořadí, jak je práce ve svém lineárním toku přináší:

1) Úvodní kapitola nabízí historii pikareskního románu, čili nevyhnutelně spíše heuristickou syntézu toho, co k tématu bylo napsáno. Na jejím provedení mi vadí:

a) Nedůsledné uvádění zdrojů, z nichž je čerpáno, v samém úvodu práce. Je evidentní a pochopitelné, že diplomantka nemohla objevovat vývoj pikareskního románu studiem primárních zdrojů, ale tím spíš by měla odkazem průběžně uvádět, z jakých zdrojů při rekonstrukci jeho vývoje vychází.

b) Fakt, že se na úvod rovnou mluví o vývoji a o tom, jak který text má některé znaky pikareskního románu, aniž by se vůbec obecné rysy tohoto románového typu vymezily.

c) Výklad zrodu pikareskního románu skrze hospodářskou a společenskou krizi, jak jej nabízí Oldřich Bělič, je poněkud primitivní aplikací marxistické teze o vztahu společenské základny a nadstavby. Ne že by bylo třeba to vlastním textem vyvracet, ale práce by asi měla nabídnout i jiné výkladové modely, byť zahraniční provenience (Frye, Scholes-Kellog, Dunn). V této souvislosti zní i teze o pikareskním románu jako „indikátoru společenských změn“, byť vyjádřená „s trochou nadsázky“ (obojí s. 8), poněkud nadsazeně.

2) Analýza a interpretace občas trpí zkratkovitými přiřazováními označení k jevům, které ještě nejsou vůbec vyřešené. Hned v první větě interpretace Hrabalova románu je hlavní protagonistu označen za „životního outsidera a smolaře“ (s. 21). Je Jan Dítě opravdu a evidentně někým takovým? Opravdu Hašek skrze Švejka „zrcadlí dobu?“ (s. 72). Opravdu Dítě na konci románu „nachází to, co hledal“ (s. 78)? Nemůže to být jen další iluze, kterou si vytváří?

3) Diplomantka jakoby ne vždy rozlišovala v sekundární literatuře, kde se odvolává stejně tak na zdroje relevantní a inspirativní (Richterová, Pelán), tak na zdroje přihlouplé (Pytlík) či výkony nepovedené (Chvatíkův článek o Hrabalově postmodernismu). Kvůli tomu se i jí do slovníku dostanou některé výrazové obskurnosti, např. teze, že v Anglickém králi „nakonec vítězí prosté lidství“ (s. 79). Co to, prosím, je? A v souvislosti se sekundárními zdroji jen jako otázku: kde zůstal Hrabalův nejzajímavější interpret Milan Jankovič?

4) Seznam literatury: v textu se z primárních pramenů věnuje diplomantka poměrně zevrubně Grassovu *Plechovému bubínku*, Haškovu *Švejkovi* i dalším textům. Proč nejsou evidovány? Protože se nehodí ani do kolonky „Citovaná literatura“, ani do kolonky „Excerpovaná literatura“. Je pak ale takovéto členění Seznamu literatury funkční?

U kolektivních prací nebývá editor uváděn buď vůbec (Slovník české prózy), nebo až po uvedení titulu (Slovník českých spisovatelů od roku 1945, čímž se tento titul dostává k dílům od „S“). Obojí je špatně.

Úkolem oponentského posudku je ovšem také vyzdvihnout prvky kladné. Zde jsou:

1) Zevrubná heuristická práce, která diplomantku dovedla k objevení i dosti okrajových zdrojů sekundární literatury.

2) Pečlivost v textovém provedení práce: práce je edičně vycizelovaná, nejsou v ní překlepy, gramatické chyby (až na opakující se chyby v interpunkci, např. ve větných spojeních ani – ani), důsledně je dodržen způsob uvádění bibliografických údajů, typy písma apod.

3) Důslednost v porovnávání všech možných prvků obou románů: práce se nekonzentruje pouze na ty rysy, kde je podobnost či kontrast obou románů evidentní a dobře uchopitelný, ale vnímá a analyzuje i ty rysy, jež jeden román nabízí a druhý nikoli. V oblasti dílčí textově porovnávací analýzy se nejlépe ukazují diplomantčiny interpretační, ale i formulační schopnosti.

Jako celek prokazuje práce, domnívám se, diplomantčinu velice solidní interpretační vybavenost i schopnost koncentrovat se skutečně jen na vymezené téma práce, bez odboček k zajímavému, ale z hlediska tématu irelevantnímu psaní o věcech jiných. Zároveň ukazuje i jisté mezery v obecném literárněhistorickém uvažování, přílišný respekt před jakýmkoli vydaným zdrojem odborné literatury. Z tohoto hlediska musím i s jistým politováním konstatovat, že diplomantka nezohlednila vůbec kritickou recepci alespoň Hrabalova románu: je jeho pikareskní půdorys obecně sdíleným povědomím, nebo je to něco, co dosud naše recepce nepostřehla či nepovažovala za podstatné?

Z těchto všech důvodů práci doporučuji k obhajobě a navrhuji její hodnocení známkou **velmi dobře**.

V Praze dne 12. 5. 2006

doc. dr. Petr Bílek, CSc.